

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2018. október 19.

**PEDAGÓGIA
ISMERETEK**

**KÖZÉPSZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Útmutató a vizsgázók teljesítményének értékeléséhez
(az értékelő tanárok részére)

A javítási-értékelési útmutatóban feltüntetett válaszokra kizárólag a megadott pontszámok adhatók.

A megadott pontszámok további bontása csak ott lehetséges, ahol erre külön utalás van. Az így kialakult pontszámok csak egész pontok lehetnek.

Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok

1. A megadott válaszlehetőségek közül az egyik nem tartozik a többihez. Karikázza be az oda nem illő válasz betűjelét! 5 pont

1/1. Adatszerzési eljárás:

- a) kísérlet
- b) exploráció
- c) kategorizáció**
- d) természetes megfigyelés

1/2. A pedagógia szaktudományai:

- a) didaktika
- b) pedagógiai pszichológia**
- c) általános pedagógia
- d) nevelélmélet

1/3. A többszemponú szociometriai vizsgálat kérdéstípusai:

- a) közösségi funkcióra vonatkozó kérdés
- b) az értékelés típusaira vonatkozó kérdések**
- c) rokonszenvet feltételező kérdések
- d) egyéni tulajdonságra, képességre vonatkozó kérdések

1/4. A megfigyelés rendszeressége szerint:

- a) folyamatos
- b) alkalmankénti
- c) egyszeri
- d) egyéni**

1/5 Az oktatási folyamat szerkezeti elemei:

- a) motiválás, a tanulás pszichés feltételeinek biztosítása
- b) rendszerezés – rögzítés
- c) alkalmazás – gyakorlás
- d) differenciálás – individualizáció**

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

2. Csoportosítsa a játék feltételeit! Írjon X jelet a megfelelő oszlopba! 6 pont

	Objektív feltételek	Szubjektív feltételek
élmény		X
nyugodt légkör		X
a gyermek életkorának megfelelő fajtájú és mennyiségű játékeszközök (játékkészlet)	X	
a játékok megfelelő elhelyezése	X	
a pedagógus személyisége		X
elegendő idő	X	

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

3. Asszociációs feladat. Írja az állítások előtti pontozott vonalra a helyes válasz betűjelét! 4 pont

- a) játék
- b) munka
- c) mindkettő
- d) egyik sem

...c... 3/1. Személyiségfejlesztő hatású.

...b... 3/2. Külső cél vezérli.

...d... 3/3. A kisiskoláskorú gyermekek fő jellemzője.

...a... 3/4. Önkéntes, szabadon választott tevékenység.

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

4. Egészítse ki az alábbi hiányos mondatot! 4 pont

Hátrányos helyzetű az a **rendszeres gyermekvédelmi** (1 pont)

kedvezményre jogosult gyermek és nagykorúvá vált gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül **egy** fennáll: (1 pont)

- a) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony **iskolai végzettsége**, (1 pont)
- b) a szülő vagy a családba fogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, illetve **lakáskörülményei**. (1 pont)

Minden helyes kulcsszó 1 pontot ér.

5. Fejtsse meg a keresztrejtvényt! Írja a vízszintes sorokba a megfelelő szakkifejezéseket! Az árnyékolt oszlop betűiből kapott fogalmat írja a kipontozott vonalra, majd határozza meg! 10 pont

1.		n	e	v	e	l	é	s				
2.		m	i	m	i	k	a					
3.		s	z	e	r	e	p					
4.	a	z	o	n	o	s	u	l	á	s		
5.		k	é	p	z	e	t					
6.	t	o	l	e	r	a	n	c	i	a		
7.		k	r	e	a	t	i	v	i	t	á	s

Minden jó megoldásért 1 pont adható (7 x 1 pont)

Keresett fogalom: **empátia** (1 pont)

Meghatározása: **Az empátia a személyiség olyan képessége, amelynek segítségével, a másik emberrel való közvetlen kapcsolat során bele tudja élni magát a másik lelkiállapotába.**

(Buda Béla) (2 pont)

Szakmailag helyes egyéb megfogalmazás is elfogadható.

6. Az alábbi állítások között valamelyik igaz (I), valamelyik hamis (H). Írja a megfelelő betűjelet az állítás sorszámára elé! 8 pont

- H. 6/1. A kisgyermekkorban a szabályjáték a domináns.
 H. 6/2. A sorozatos sikerélmény hatására az igény szint csökken, kudarcszéria esetén pedig emelkedik.
 H. 6/3. Az autokratikus vezető döntése meghozatalában a csoport véleményét figyelembe veszi.
 I. 6/4. A kíváncsiság lehet olyan erős hajtóerő, mint az éhség vagy a szomjúság.
 H. 6/5. Tanulni annyi, mint a hallott vagy olvasott anyagot a memóriában elraktározni.
 I. 6/6. A didaktika a tanításra-tanulásra vonatkozó törvényszerűségek feltárásával, leírásával foglalkozik.
 H. 6/7. Az óvodai nevelés feladatai közé tartozik az oktatás biztosítása.
 I. 6/8. A játék során kialakulhatnak olyan szituációk, konfliktushelyzetek is, amelyek miatt a nevelő beavatkozása szükséges.

Minden jó megoldásért 1 pont adható.

7. Definiálja a következő fogalmakat! Írja a válaszokat a fogalmak utáni vonalra!

8 pont

7/1. Készség: **egy tevékenység gyakori ismétlődése révén ténylegesen automatizálódó, majd a cselekvés során tudatos felidézés nélkül működő képesség.**

7/2. Informális norma: **a viselkedés olyan szabálya(i), amelyet egy adott környezetben mindenki betart, még akkor is, ha azt hivatalosan nem írnak elő.**

7/3. Szükséglet: **a szervezetben olyan hiányállapot, amelynek tartós fennállása az egészséget, súlyosabb esetben az életet veszélyeztet; az egyént olyan cselekvésre készíteti, amelynek következtében a hiányállapot megszűnik.**

7/4. Kondicionálás: **a feltételes idegkapcsolat kiépülésének, tanulásának folyamata.**

Minden jó megoldásért 2-2 pont adható. Szakmailag helyes egyéb megfogalmazás is elfogadható.

8. Fogalmazza meg, hogy mi a hasonlóság és a különbség a harmonikus és a liberális nevelés között! 5 pont

Hasonlóságok:

- **a szülő szeretetteljes, bizalomteli légkört alakít ki**
- **a szülők és a gyermek(ek) viszonya a kölcsönös elfogadáson alapul**
- **a szülő a gyermek igényeihez igazodó, értelmes korlátokat fogalmaz meg**
- **a gyermek barátságos, szociális személyiséggé válik**

Különbségek:

- **a liberálisan nevelő szülő nem képes a felállított követelményeket betartatni, elvárásaiban nem következetes, így a gyermek önkontrollja gyenge lesz**
- **a harmonikusan nevelő szülő világos követelményeit betartatja, így a gyermek jó önkontrollal rendelkező, felelősségteljes személyiséggé válik**

Minden jó megoldásért 1 pont adható. Teljes pontszám csak akkor adható, ha mind a hasonlóságokra, mind a különbségekre kitér a vizsgázó.

Szakmailag helyes egyéb megfogalmazás is elfogadható.

9. Sorolja fel a mozgásos szabályjátékok nevelőértékét! Említsen hat fejlesztő hatást! 6 pont

- **általános fizikai fejlődés segítése**
- **mozgásigény kielégítése**
- **testi képességek fejlesztése**
- **társakkal való együttműködés**
- **szabályokhoz való alkalmazkodás**
- **figyelem fejlesztése**
- **változó (játék) helyzeteknek megfelelő cselekvés**

Minden jó válaszáért 1 pont adható. Szakmailag helyes egyéb megoldás is elfogadható.

10. Az ötéves Gábor lelkesedve meséli az óvodában, hogy szülei egy igazi lovat ígértek neki karácsonyra, amit az erkélyen fognak tartani. Nevezze meg, hogy milyen jelenségre ismer a példában! Röviden fogalmazza meg a jelenség lényegét! 4 pont

A jelenség megnevezése: **fantáziahazugság** (1 pont)

A jelenség lényege: **az óvodáskorú gyermek keveri a valóságot a szubjektív élményeivel, ennek eredményeképp jelenik meg a fantáziahazugság. Hiányzik belőle a megtévesztés szándéka, éppen ezért megbüntetni nem szabad.** (3 pont)

Szakmailag helyes egyéb megfogalmazás is elfogadható.

Szöveges (kifejtendő) feladatok

1. Mutassa be a szóbeli ismeretközlés módszereit, alkalmazásuk lehetőségeit! 10 pont

- **előadás, magyarázat**
- **a tanári ismeretközlés eszközei**
- **új ismeretek átadásához, törvények, szabályok, fogalmak megértéséhez szükséges**
- **elvárt a logikus, világos, életkornak megfelelő felépítés, a lényeges információk kiemelése**
- **korlátozott a tanulói érdeklődéskeltés, figyelemfenntartás, tanulói aktivitás lehetősége**
- **kevesebb a lehetőség a differenciálásra**
- **jól tervezhető**
- **rendszeresített ismeretet ad**
- **nem ad lehetőséget az önálló ismeretszerzés képességeinek kialakításához**
- **kiegészíthető a szemléltetés valamelyik módszerével**

Meghatározás: 2 pont, alkalmazhatóság, kritériumok: 3 pont, előnyök, hátrányok: 5 pont.
Szakmailag helyes egyéb megoldás is elfogadható.

2. Ismertesse a szociometria módszerét! Térjen ki a vizsgálat lényegére, a jellemző kérdéstípusokra, az eredmények feldolgozására! 10 pont

- a közösség szerkezetének feltárása
- Moreno – érzelmi, rokonszenvi választások
- Mérei Ferenc – többszemponú szociometria
- rokonszenvet feltételező, közösségi funkcióra vonatkozó, egyéni tulajdonságra vonatkozó és népszerűsége vonatkozó kérdések
- kölcsönösségi és gyakorisági táblázat – mátrix
- szociogram
- jellegzetes alakzatok: pár, csillag, háromszög, négyszög, lánc
- az eredmények alapján a nevelőmunka tervezése

A vizsgálat lényege: 3 pont, kérdéstípusok: 2 pont, az eredmények feldolgozása: 5 pont.
Szakmailag helyes egyéb megoldás is elfogadható.

3. Határozza meg az előítélet fogalmát, okait, megjelenési formáit! 8 pont

- olyan ellenséges vagy negatív attitűd, amely téves vagy hiányos információkból származó általánosításokon alapul
- etikai, nemzetiségi, faji, vallási, nemi stb. előítélet
- okai pl. gazdasági-politikai konfliktus, áthelyezett agresszió, tekintélyelvű személyiség, konformitás, érdektükközés, stressz, frusztráció
- megjelenési formák pl. szidalmazás, szóbeli bántalmazás, elkerülés, megkülönböztetés, fizikai bántalmazás, megsemmisítés

Fogalom: 2 pont, okok: 3 pont, megjelenési formák: 3 pont.
Szakmailag helyes egyéb megoldás is elfogadható.

4. Ismertesse a megismerő folyamatok fejlődését óvodáskorban! 12 pont

- érzékelés differenciálódása
- észlelés: túlzott globalizáció, máskor túlzott részletezés
- érzelmi szinkretizmus
- értelmi szinkretizmus
- figyelem: fluktuáció, perszeveráció
- spontán megismerés mellett szándékos figyelem és emlékezet
- vágyteljesítő képzelet, fantáziahazugság, mesetudat
- a gondolkodás, a világgép jellemzői konkrét, szemlélethez kötött,
- egocentrikus; animizmus,
- artificializmus,
- finalizmus,
- mágikus gondolkodás

Minden jó megoldásért 1 pont adható. Szakmailag helyes egyéb megoldás is elfogadható.